Neath Port Talbot
Castell-nedd Port Talbot
County Borough Council Cyngor Bwrdeistref Sirol

Gwasanaeth Addysg, Hamdden a Dysgu Gydol Oes
Rhaglen Strategol Gwella Ysgolion

DOGFEN YMGYNGHORI

CYNNIG I AILDREFNU DARPARIAETH ADY O FEWN YR AWDURDOD LLEOL

Mae fersiynau print bras, fformat amgen neu fersiynau mewn ieithoedd eraill o'r ddogfen hon ar gael ar gais

Cynnwys

	Tudalen
1) Cefndir	2
2) Y cynnig a manylion yr ysgolion y mae'r cynnig hwn yn effeithio arni	4
3) Effaith y cynigion ar addysgu a dysgu, llesiant, gofal, cymorth, arweiniad ac arweinyddiaeth.	9
4) Opsiynau sydd wedi cael eu hystyried	14
5) Effeithiau'r cynnig	17
6) Proses gyfreithiol ac ymgynghoriad	23
Rhestr o Ymgyngoreion	25

Cyflwyniad

Ynglŷn â beth mae'r adroddiad hwn?

Mae'r ddogfen hon wedi'i hanelu at rieni/gofalwyr, staff ysgolion, llywodraethwyr ysgolion ac unrhyw un sydd â diddordeb mewn addysg yng Nghastell-nedd Port Talbot.
Mae'n amlinellu manylion y bwriad i aildrefnu darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) o fewn yr awdurdod lleol drwy'r cynigion canlynol:

1. Sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 11 i 16 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn yr adeilad newydd yn Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg, Heol y Brif Ffordd, Castell-nedd, SA10 8DB, i ddod i rym o fis Medi 2028.
2. Sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 3 i 11 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn yr adeilad newydd yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan, Marine Drive, Port Talbot, SA12 7NN, i ddod i rym o fis Medi 2027.

Cefndir ein cynnig

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am hyrwyddo safonau addysgol uchel ac am ddarparu addysg gynradd ac uwchradd effeithlon. Mae sicrhau bod y ddarpariaeth ysgolion gywir yn y lleoedd cywir, a'u bod yn addas ar gyfer dysgwyr yr 21ain ganrif, yn her sy'n wynebu'r Cyngor. Er mwyn cyflawni hyn, bydd angen adolygu nifer a math yr ysgolion sydd gan y Cyngor yn ei ardal ac asesu a yw'r defnydd gorau posibl yn cael ei wneud o adnoddau a chyfleusterau. Bydd hyn yn cynnwys sicrhau darpariaeth briodol ar gyfer y disgyblion hynny ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY).

Mae gweithredu'r Rhaglen Strategol Gwella Ysgolion (RhSGY) yn golygu adolygu'r ddarpariaeth bresennol a phenderfynu ar nifer a math yr ysgolion sydd eu hangen i ddarparu addysg yn effeithiol ac yn effeithlon ledled Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot. Mae'n debygol y bydd hyn yn arwain at newidiadau sylweddol, gan gynnwys agor ysgolion newydd, cau ysgolion presennol, uno neu gyfuno ysgolion, ffedereiddio ysgolion a hyrwyddo mentrau newydd sy'n cefnogi cydweithio rhwng ysgolion. Bydd hefyd yn cynnwys ad-drefnu'r ddarpariaeth addysg i sicrhau bod disgyblion yn cael mynediad at y cymorth, y sgiliau a'r arbenigedd arbenigol sydd ar gael o fewn y Fwrdeistref Sirol.

Mae'r Cyngor wedi penderfynu adolygu ei ddarpariaeth ar sail:

- yr angen am leoedd a hygyrchedd ysgolion
- safonau addysgol
- ansawdd ac addasrwydd adeiladau ysgolion
- rheolaeth ariannol effeithiol

Ers blwyddyn academaidd 2023/24, sicrhawyd lleoedd cynlluniedig ychwanegol yn unol â'r angen a nodwyd:

- 16 o leoedd cynlluniedig ychwanegol ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio/Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistig yn Ysgol Gynradd Blaenhonddan.
- 12 o leoedd cynlluniedig ychwanegol ar gyfer disgyblion ag anghenion gwybyddiaeth a dysgu a 3 lle cynlluniedig ychwanegol ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn Ysgol Arbennig Hendrefelin
- 3 lle cynlluniedig ychwanegol ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn Ysgol Gynradd Waunceirch.
- 40 o leoedd cynlluniedig ychwanegol yn Ysgol Maes y Coed ar gyfer dysgwyr ag Anawsterau Dysgu Difrifol i Ddwys a Lluosog (SLD/PMLD).
- Newidiwyd cyfrwng iaith y Ganolfan Cymorth Dysgu (CCD) yn YGG Trebannws i gyfrwng Cymraeg.
- Cymeradwywyd sefydlu CCD Gwybyddiaeth a Dysgu 16 lle ar gyfer disgyblion 11-16 oed yn Ysgol Gymraeg Ystalyfera Bro Dur o fis Medi 2027.

Bydd sicrhau darpariaeth briodol ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn cynnwys adolygu nifer a math yr ysgolion sydd gan y Cyngor yn ei ardal ac asesu a yw'r defnydd gorau posibl yn cael ei wneud o adnoddau a chyfleusterau.

Mae gwaith diweddar i adolygu nifer a math y lleoedd cynlluniedig a'r ddarpariaeth asesu ledled Castell-nedd Port Talbot wedi dangos mai'r maes mwyaf o angen, ac felly'r galw mwyaf am ddarpariaeth arbenigol dros y tair blynedd nesaf ar lefel gynradd, yw anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio, ynghyd ag Anawsterau Dysgu Difrifol a Dwys Lluosog (SLD/PMLD). Ar lefel uwchradd, y maes mwyaf o angen, ac felly'r galw mwyaf am ddarpariaeth arbenigol dros y tair blynedd nesaf, yw anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio (ASD), ynghyd ag anghenion gwybyddiaeth a dysgu (MLD/SLD) ac anghenion Ymddygiadol, Emosiynol a Chymdeithasol (BESD).

Mae hefyd wedi dod yn amlwg bod angen cynyddol am ddarpariaethau arbenigol cyfrwng Cymraeg ar lefel gynradd ac uwchradd.
Bwriad y cynnig yw ategu'r ddarpariaeth arbenigol a'r cymorth sydd eisoes ar gael ledled Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot.

Y cynnig a manylion yr ysgolion y mae'r cynnig hwn yn effeithio arni

Bwriedir ad-drefnu'r ddarpariaeth ADY o fewn yr awdurdod lleol er mwyn lleddfu'r pwysau presennol ar leoedd hirdymor drwy weithredu'r canlynol:

I. Cynigir sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio i ddisgyblion 11-16 oed yn adeilad newydd Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg, o fis Medi 2028.

Mae Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg wedi'i lleoli ar Heol y Brif Ffordd, Trecatwg, Castell-nedd, SA10 8DB. Mae'n ysgol uwchradd gyfun cyfrwng Saesneg gymysg ar gyfer disgyblion 11 i 16 oed. Mae ysgol newydd bwrpasol yn cael ei hadeiladu ar y safle presennol ar hyn o bryd, gyda Cham 1 i'w gwblhau yn ystod haf 2028.

Mae adeilad newydd Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg yn cael ei adeiladu ar y safle presennol ar hyn o bryd, gyda Cham 1 i'w gwblhau yn ystod haf 2028. Bydd yr ysgol newydd yn cynnwys Canolfan Cymorth Dysgu sy'n cynnwys dwy ystafell ddosbarth. Mewn ymateb i'r galw am leoedd darpariaeth arbenigol, cynigir sefydlu CCD ar gyfer Anawsterau Cyfathrebu a Rhyngweithio ar y safle hwn i ddarparu ar gyfer 16 o ddisgyblion 11-16 oed.

Mae gan yr ysgol bresennol gapasiti ar gyfer 1,169 o ddisgyblion amser llawn rhwng 11 ac 16 oed. Yn ôl cyfrifiad PLASC 2026, mae 779 o ddisgyblion amser llawn yn mynychu'r ysgol. Ar hyn o bryd, nid oes gan yr ysgol Ganolfan Cymorth Dysgu. Bydd yr ysgol newydd yn darparu lle i 850 o ddisgyblion amser llawn ac, yn amodol ar gymeradwyaeth, 16 lle ADY ychwanegol mewn Canolfan Cymorth Dysgu bwrpasol.

Rhagwelir y bydd nifer y disgyblion amser llawn yn yr ysgol yn gostwng dros y pum mlynedd nesaf, fel y dangosir yn Nhabl 1.

Tabl 1

	Nifer llawn amser Ion 2026	Rhag-amcanedig Ion 2027	Rhag-amcanedig Ion 2028	Rhag-amcanedig Ion 2029	Rhag-amcanedig Ion 2030	Rhag-amcanedig Ion 2031
LI/A	779	773	744	702	680	600

Dangosir nifer y disgyblion amser llawn hanesyddol yn Nhabl 2.

Tabl 2

Llawn amser	2021/2022	2022/ 2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
	769	755	787	750	779

Cafodd Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg ei harolygu ddiwethaf gan Estyn yn 2025. Ceir crynodeb o'r dyfarniadau isod:

Perfformiad Cyffredinol

Mae Ysgol Gymunedol Llangatwg yn ysgol gefnogol a chynhwysol lle mae disgyblion yn gyffredinol yn teimlo'n ddiogel, yn cael eu gwerthfawrogi ac yn derbyn gofal da. Mae llawer o ddisgyblion yn gwneud cynnydd digonol o leiaf yn eu dysgu, ac mae rhai yn gwneud cynnydd cryf. Ymhlith y cryfderau mae'r ddarpariaeth rhifedd, datblygu darllen, cynllunio'r cwricwlwm, cymorth bugeiliol, addysg gyrfaoedd a darpariaeth ADY.

Lles

Mae'r ysgol yn darparu amgylchedd cynnes a chefnogol gyda pherthnasoedd cryf rhwng staff a disgyblion. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ymddwyn yn dda, yn teimlo'n ddiogel ac yn gwybod ble i geisio cymorth. Mae llais y disgybl wedi'i ddatblygu'n dda ac mae gan ddisgyblion gyfleoedd i ddylanwadu ar fywyd yr ysgol. Mae'r systemau ymddygiad yn cael effaith gynyddol gadarnhaol, gan ddarparu sylfaen gref ar gyfer gwaith parhaus yr ysgol i wella presenoldeb a lleihau absenoldeb parhaus.

Gofal, Cymorth ac Arweiniad

Mae'r trefniadau gofal, cymorth ac arweiniad yn gynhwysfawr ac yn gryfder sylweddol i'r ysgol. Mae systemau bugeiliol effeithiol, trefniadau diogelu, darpariaeth ADY a chymorth gan asiantaethau allanol yn helpu i ddiwallu

anghenion unigol disgyblion. Mae'r trefniadau pontio o'r ysgol gynradd yn arbennig o effeithiol, ac mae addysg gyrfaoedd yn darparu cyfleoedd ac arweiniad gwerthfawr i ddysgwyr. Mae'r cymorth i ddisgyblion agored i niwed a'r rhai sydd mewn perygl o gael eu gwahardd o'r ysgol yn hynod effeithiol.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth

Mae'r pennaeth a benodwyd yn ddiweddar wedi sefydlu gweledigaeth glir ac wedi ennill hyder cymuned yr ysgol yn gyflym. Mae arweinwyr wedi llwyddo i wella meysydd megis diogelu, morâl staff, darpariaeth darllen a rhifedd, trefniadau pontio a chymorth i ddisgyblion. Fodd bynnag, nid yw rolau a chyfrifoldebau arwain bob amser yn glir, sy'n arwain at wendidau mewn arweinyddiaeth strategol, yn enwedig o ran presenoldeb a chynllunio gwelliant. Mae cyfleoedd dysgu proffesiynol yn cael eu gwerthfawrogi'n fawr ac yn darparu sylfaen gref ar gyfer cryfhau ymhellach gywirdeb a ffocws strategol cynllunio gwelliant.

Crynodeb Cryno Cyffredinol

Mae Ysgol Gymunedol Llangatwg yn ysgol ofalgar, groesawgar a chynhwysol gyda chymorth bugeiliol cryf, trefniadau diogelu effeithiol, darpariaeth ADY ac addysg gyrfaoedd o safon uchel, a chwricwlwm eang sy'n diwallu anghenion dysgwyr yn dda. Mae'r arweinyddiaeth wedi llwyddo i wella sawl agwedd allweddol ar waith yr ysgol ac wedi sefydlu diwylliant cadarnhaol. Mae'r ysgol mewn sefyllfa dda i adeiladu ar y cryfderau hyn drwy ddatblygu ymhellach addysgu ac asesu, gwella presenoldeb, cryfhau cynllunio gwelliant strategol, a sicrhau eglurder o ran atebolrwydd o fewn strwythurau arwain.

Gellir gweld adroddiad llawn Estyn yma: Adroddiad arolygu Ysgol Gymunedol Llangatwg 2025.

2. **Bwriedir sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 3-11 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan, gyda'r ddarpariaeth yn dod i rym o fis Medi 2027.**

Mae Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan wedi'i lleoli ar Marine Drive, Sandfields, Port Talbot, SA12 7NN. Mae'n ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion 3 i 11 oed ac mae'n chwarae rhan bwysig wrth gefnogi a hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg yng Nghastell-nedd Port Talbot. Ar hyn o bryd, mae'r ysgol yn gwasanaethu cymuned Sandfields ac mae'n mynd drwy gyfnod sylweddol o ailddatblygu, gyda gwaith adeiladu ysgol newydd bwrpasol ar y gweill.

Ar hyn o bryd, nid oes gan yr ysgol bresennol Ganolfan Cymorth Dysgu. Mae adeilad newydd Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan wrthi'n cael ei adeiladu, gyda Cham 1 i'w gwblhau yn ystod haf 2027. Bydd yr ysgol newydd yn cynnwys Canolfan Cymorth Dysgu sy'n cynnwys dwy ystafell ddosbarth. Mewn ymateb i'r galw am leoedd mewn darpariaeth arbenigol, bwriedir sefydlu CCD ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio ar y safle hwn i ddarparu ar gyfer 16 o ddisgyblion rhwng 3 ac 11 oed.

Rhagwelir y bydd nifer y disgyblion amser llawn (Derbyn i Flwyddyn 6) yn yr ysgol yn cynyddu dros y pum mlynedd nesaf, fel y dangosir yn Nhabl 3.

Tabl 3

	Nifer llawn amser Ion 2026	Rhag-amcanedig Ion 2027	Rhag-amcanedig Ion 2028	Rhag-amcanedig Ion 2029	Rhag-amcanedig Ion 2030	Rhag-amcanedig Ion 2031
F/T	330	351	345	346	350	375

Dangosir nifer hanesyddol y disgyblion amser llawn yn Nhabl 4.

Tabl 4

Llawn Amser	2021/2022	2022/ 2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
	319	321	317	328	330

Cafodd Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan ei harolygu ddiwethaf yn 2022. Ceir crynodeb o'r dyfarniadau isod:

Perfformiad Cyffredinol (Dysgu ac Addysgu)

Mae disgyblion yn gwneud cynnydd cryf a chyson yn eu sgiliau llythrennedd, rhifedd a chymhwysedd digidol. Mae'r rhan fwyaf yn datblygu hyder yn y Gymraeg a'r Saesneg, yn mwynhau dysgu ac yn cyflawni'n dda ar draws ystod eang o brofiadau ysgogol. Mae'r addysgu yn effeithiol ar y cyfan, gyda chydweithio cryf rhwng staff a chyfleoedd dysgu sydd wedi'u cynllunio'n ofalus. Fodd bynnag, nododd Estyn nad yw disgwyliadau bob amser yn ddigon uchel ym mhob dosbarth ac nad yw rhai gweithgareddau annibynnol yn herio disgyblion i gyflawni eu llawn botensial.

Lles

Mae lles yn gryfder sylweddol i'r ysgol. Mae disgyblion yn teimlo'n ddiogel, yn cael eu gwerthfawrogi ac wedi'u cynnwys mewn amgylchedd hynod gefnogol. Maent yn dangos ymddygiad rhagorol, parch tuag at eraill, gwydnwch ac agweddau cadarnhaol at ddysgu. Mae gan ddisgyblion lais cryf ym mywyd yr ysgol, maent yn deall hawliau plant yn dda ac yn gwneud cyfraniad gweithredol i'w hysgol a'r gymuned ehangach.

Gofal, Cymorth ac Arweiniad

Mae'r ysgol yn darparu gofal a chymorth eithriadol o gryf. Mae'r staff yn adnabod y disgyblion a'u teuluoedd yn dda iawn ac yn rhoi blaenoriaeth uchel i les emosiynol. Mae rhaglenni lles cynhwysfawr, darpariaeth ADY effeithiol, arferion cynhwysol a threfniadau diogelu cadarn yn sicrhau bod disgyblion yn derbyn y cymorth priodol i oresgyn rhwystrau i ddysgu ac i gyfranogi'n llawn ym mywyd yr ysgol.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth

Mae'r arweinyddiaeth yn hynod effeithiol ac yn darparu cyfeiriad strategol clir sy'n canolbwyntio ar les, cyflawniad a'r gymuned. Mae'r pennaeth a'r staff wedi sefydlu diwylliant gofalgar ac uchelgeisiol, gyda chefnogaeth y llywodraethwyr ac ymgysylltiad cryf â rhieni. Mae'r prosesau hunanwerthuso a gwella yn effeithiol, er bod yr adroddiad yn nodi y gallai'r dystiolaeth werthuso fod yn fwy

manwl ac yn fwy meintiol i gryfhau cynllunio gwelliant yn y dyfodol. Caiff adnoddau a chyllid eu rheoli'n effeithiol i gefnogi deilliannau a lles disgyblion.

Gwerthusiad Cyffredinol Cryno

Canfu Estyn fod Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan yn ysgol ofalgar, gynhwysol ac wedi'i harwain yn dda lle mae disgyblion yn hapus, yn ddiogel ac yn gwneud cynnydd da. Ymhlith y cryfderau penodol mae lles y disgyblion, ansawdd y gofal a'r cymorth, gwybodaeth y staff am anghenion disgyblion, ac arweinyddiaeth gref. Mae'r meysydd i'w gwella yn ymwneud â sicrhau disgwyliadau uchel yn gyson a darparu mwy o her i bob disgybl mewn gweithgareddau dysgu annibynnol.

Gellir darllen yr adroddiad llawn yma: Adroddiad arolygu Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan 2022.

Effaith y cynigion ar addysgu a dysgu, llesiant, gofal, cymorth, arweiniad ac arweinyddiaeth

Addysgu a Dysgu

Mae'r cynigion yn debygol o gael effaith gadarnhaol ar addysgu a dysgu drwy gynyddu'r ddarpariaeth arbenigol ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio a sicrhau bod y ddarpariaeth yn adlewyrchu'n well y galw a nodwyd ar draws y sectorau cynradd ac uwchradd. Byddai sefydlu Canolfannau Cymorth Dysgu (CCDau) yn Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg ac Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan yn rhoi mynediad i ddisgyblion at addysgu arbenigol, ymyriadau wedi'u targedu a staff â sgiliau priodol o fewn lleoliadau ysgolion prif ffrwd. Dylai hyn gefnogi gwell ymgysylltiad, cynnydd a mynediad at y cwricwlwm i ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY).
Byddai'r cynigion hefyd yn lleihau'r pwysau ar ddarpariaethau arbenigol presennol, gan alluogi adnoddau ac arbenigedd i gael eu defnyddio'n fwy effeithiol ar draws yr awdurdod lleol. Pe na bai'r cynigion yn cael eu gweithredu, ni fyddai'r cyfleoedd i ddisgyblion gael mynediad at staff arbenigol a chymorth, ymyrraeth gynnar a darpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg yn cael eu gwireddu'n llawn. Disgwylir hefyd y bydd yr ysgolion lletyol yn elwa o bresenoldeb staff arbenigol, gan gynyddu cyfleoedd dysgu proffesiynol a meithrin capasiti ar draws y gweithlu ehangach. O dan y trefniadau presennol,

byddai'r ddarpariaethau arbenigol presennol yn parhau i weithredu ar neu'n agos at eu capasiti llawn, gan gynyddu'r tebygolrwydd y caiff disgyblion eu lleoli mewn darpariaeth lai addas a lleihau gallu'r awdurdod i ddiwallu anghenion a nodwyd yn effeithiol.

Lles, Gofal, Cymorth ac Arweiniad

Mae'r cynigion yn debygol o gael effaith gadarnhaol gref ar les, gofal, cymorth ac arweiniad disgyblion. Byddai'r lleoedd arbenigol ychwanegol yn gwella mynediad at gymorth priodol i ddisgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio, gan helpu i sicrhau bod dysgwyr yn derbyn darpariaeth wedi'i theilwra i'w hanghenion mewn amgylchedd addysgol addas. Byddai hyn yn lleddfu'r pwysau ar leoedd arbenigol ac yn helpu i atal disgyblion rhag cael eu lleoli mewn darpariaeth lai addas neu ddarpariaeth y tu allan i'r sir.
Byddai'r CCD cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan yn gwella lles ymhellach drwy alluogi disgyblion i gael mynediad at gymorth arbenigol drwy gyfrwng y Gymraeg, gan gefnogi parhad yn eu profiad addysgol a chynnal cyfleoedd i ddatblygu sgiliau Cymraeg.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth

Mae'r cynigion yn dangos arweinyddiaeth a chynllunio strategol mewn ymateb i'r galw a nodwyd am ddarpariaeth ADY arbenigol. Maent yn cyd-fynd â Rhaglen Gwella Ysgolion Strategol y Cyngor ac yn seiliedig ar adolygiad o angen, safonau addysgol, addasrwydd llety a defnydd effeithiol o adnoddau.
Mae'r cynigion hefyd yn gwneud defnydd effeithiol o lety arbenigol pwrpasol sydd eisoes yn cael ei ddarparu fel rhan o ddatblygiadau'r ysgolion newydd.
Mae'r galw am ddarpariaeth ar gyfer anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn parhau'n uchel er gwaethaf cynnydd diweddar mewn lleoedd arbenigol, sy'n dangos bod y cynigion yn seiliedig ar dystiolaeth ac wedi'u cynllunio i fynd i'r afael ag angen strategol clir. Disgwylir hefyd i greu darpariaeth arbenigol ychwanegol gryfhau capasiti'r gweithlu drwy gyfleoedd cyflogaeth ychwanegol a mynediad ehangach at arbenigedd arbenigol o fewn ysgolion prif ffrwd.
Ymhlith y risgiau arweinyddiaeth mae sicrhau staff â'r sgiliau priodol, rheoli pryderon rhanddeiliaid a sicrhau bod y ddarpariaeth newydd yn cael ei hintegreiddio'n llwyddiannus. Serch hynny, cefnogir y cynigion gan asesiadau effaith, prosesau rheoli risg a chynllunio strategol tymor canolig.

Gwerthusiad Cyffredinol

Ar y cyfan, mae'r cynigion yn debygol o gael effaith gadarnhaol ar draws pob un o'r tri maes arolygu Estyn. Byddent yn cynyddu mynediad at ddarpariaeth ADY arbenigol, yn gwella cyfleoedd i ddisgyblion dderbyn cymorth sy'n diwallu eu hanghenion, yn cryfhau'r ddarpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg ac yn meithrin capasiti o fewn ysgolion prif ffrwd. Er bod risgiau gweithredu a rhoi staff ar waith, mae'r cynigion yn cynrychioli ymateb rhagweithiol a strategol i'r galw cynyddol ac maent yn debygol o wella deilliannau, cynhwysiant a chymorth i ddysgwyr ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio ledled Castell-nedd Port Talbot.

Disgwylir hefyd i'r cynigion gael effaith gadarnhaol ar ddarparu'r cwricwlwm llawn drwy gynyddu'r ddarpariaeth ADY arbenigol a sicrhau y gall dysgwyr ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio gael mynediad at gymorth priodol o fewn lleoliadau ysgolion prif ffrwd. Bydd hyn yn gwella mynediad at ddysgu, ymyriadau arbenigol a chymorth wedi'i deilwra, gan helpu disgyblion i ymgysylltu'n fwy effeithiol â'r cwricwlwm.

Bydd y cynigion hefyd yn cryfhau'r arbenigedd arbenigol o fewn yr ysgolion lletyol, gan gefnogi datblygiad staff a gwella arferion addysgu cynhwysol. Yn ogystal, bydd y Ganolfan Cymorth Dysgu cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan yn galluogi dysgwyr i gael mynediad at gymorth arbenigol drwy gyfrwng y Gymraeg tra'n parhau i gael mynediad at y cwricwlwm llawn. Ar y cyfan, disgwylir i'r cynigion wella mynediad at y cwricwlwm, cynhwysiant a deilliannau addysgol i ddysgwyr ag ADY.

Manteision ac anfanteision disgwyliedig y cynnig

Byddai'r cynigion yn darparu manteision sylweddol o'u cymharu â chynnal y sefyllfa bresennol. Byddai sefydlu dwy Ganolfan Cymorth Dysgu (CCD) newydd 16 lle ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn cynyddu capasiti darpariaeth arbenigol ADY ledled y Fwrdeistref Sirol ac yn helpu i ateb y galw cynyddol am ddarpariaeth arbenigol.

Byddai'r cynigion yn galluogi mwy o ddysgwyr i gael mynediad at leoliadau addas yn nes at eu cartrefi, yn lleihau'r pwysau ar ddarpariaethau arbenigol presennol ac yn lleihau'r ddibyniaeth ar ddarpariaeth annibynnol neu ddarpariaeth y tu allan i'r sir.

Byddent hefyd yn cryfhau'r ddarpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg drwy sefydlu CCD cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan, gan sicrhau mwy o degwch o ran mynediad at gymorth arbenigol drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal, byddai'r cynigion yn gwneud defnydd effeithiol o'r cyfleusterau pwrpasol sydd wedi'u cynnwys yn natblygiadau'r ysgolion newydd ac yn cefnogi addysg gynhwysol drwy alluogi dysgwyr i elwa ar gymorth arbenigol tra'n parhau'n rhan o gymunedau ysgolion prif ffrwd.
Ni nodwyd unrhyw anfanteision sylweddol mewn perthynas â'r cynigion hyn. Fodd bynnag, bydd angen sicrhau bod trefniadau pontio a gweithredu priodol ar waith er mwyn cefnogi sefydlu'r ddarpariaethau newydd yn llwyddiannus. Bydd y Cyngor yn gweithio'n agos gyda'r ysgolion perthnasol a rhanddeiliaid eraill i sicrhau bod y ddarpariaeth newydd yn cael ei sefydlu'n effeithiol ac yn unol â'r amserlenni arfaethedig.

Gallai'r cynigion hefyd gyflwyno manteision strategol ehangach, gan gynnwys cynyddu lefel yr arbenigedd arbenigol o fewn ysgolion, creu cyfleoedd cyflogaeth ychwanegol, a gwella deilliannau ar gyfer dysgwyr ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio.
Nid yw'r asesiadau effaith ar gydraddoldeb, y Gymraeg na'r gymuned wedi nodi unrhyw effeithiau andwyol sylweddol. Gallai'r capasiti arbenigol ychwanegol hefyd leihau'r risg o anghydfodau neu apelau i'r Tribiwnlys sy'n deillio o anawsterau wrth sicrhau darpariaeth briodol ar gyfer dysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY).

Fodd bynnag, mae'r cynigion hefyd yn cyflwyno rhai anfanteision o'u cymharu â chynnal y trefniadau presennol. Byddai'r ddarpariaethau newydd yn creu costau refeniw blynyddol ychwanegol, a amcangyfrifir yn oddeutu £332,272 ar gyfer y ddarpariaeth uwchradd a £321,120 ar gyfer y ddarpariaeth gynradd pan fyddant yn gweithredu'n llawn. Ar hyn o bryd, nid oes unrhyw ffynhonnell ariannu wedi'i nodi o fewn y cyllidebau presennol i dalu'r costau hyn. Gallai heriau godi hefyd wrth recriwtio staff arbenigol sydd â'r cymwysterau a'r profiad priodol.
Mewn cyferbyniad, byddai cynnal y trefniadau presennol yn osgoi'r pwysau ariannol a gweithredol ychwanegol hyn. Fodd bynnag, ni fyddai'n mynd i'r afael â'r prinder a nodwyd o leoedd arbenigol ADY, byddai'n cyfyngu ar gyfleoedd i ddatblygu darpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg, ac ni fyddai'n manteisio i'r

eithaf ar y cyfleusterau arbenigol sy'n cael eu darparu drwy ddatblygiadau'r ysgolion newydd.

Yn gyffredinol, er bod y cynigion yn cynnwys costau ychwanegol a rhai risgiau gweithredu, maent yn cynnig ateb mwy cynaliadwy yn y tymor hir i ateb y galw cynyddol am ddarpariaeth arbenigol ADY ac ystyrir eu bod yn cynnig mwy o fanteision cyffredinol na chadw'r trefniadau presennol.

Bydd y Canolfannau Cymorth Dysgu (CCD) yn cael eu rheoli gan yr ysgolion ac yn gweithredu o dan drefniadau llywodraethu'r ysgolion. Fodd bynnag, byddant yn ddarpariaethau a gydnabyddir gan y Cyngor fel rhai sydd wedi'u neilltuo ar gyfer disgyblion ag ADY, a bydd y disgyblion a dderbynnir i'r CCD yn ychwanegol at nifer derbyn arferol yr ysgol.
Bydd derbyn i'r ddarpariaethau hyn drwy banel derbyn arbenigol y Cyngor, a bydd meini prawf penodol ar gyfer mynediad ac ymadael yn berthnasol.

Pa opsiynau sydd wedi'u hystyried?

Mae gan y Cyngor gyfrifoldeb i sicrhau ei fod yn gwneud y defnydd mwyaf effeithiol o adnoddau a chyfleusterau er mwyn darparu'r cyfleoedd addysgol gorau posibl i blant a phobl ifanc.

Ystyriwyd y dewisiadau canlynol ar gyfer pob un o'r newidiadau o fewn y cynnig hwn:

I. Cynnig i sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 11-16 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg o fis Medi 2028

Opsiwn 1 **- Y sefyllfa bresennol: cynnal y ddarpariaeth bresennol yng Nghastell-nedd Port Talbot**

Pe na bai'r Ganolfan Cymorth Dysgu (CCD) arfaethedig yn cael ei sefydlu yn Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg, mae'n debygol y byddai'r ddarpariaeth arbenigol bresennol ledled yr awdurdod lleol yn parhau dan bwysau, gyda llai o gapasiti i ateb y galw a nodwyd am ddarpariaeth ar gyfer disgyblion oedran uwchradd ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio/Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistig (ASD).

Gallai hyn olygu bod disgyblion yn cael eu lleoli mewn darpariaeth sy'n llai addas i ddiwallu eu hanghenion, mwy o ddibyniaeth ar ddarpariaeth amgen neu ddarpariaeth y tu allan i'r sir, a phwysau ychwanegol posibl ar gyllidebau trafnidiaeth ac addysg.

Byddai hefyd yn golygu colli cyfle i wneud defnydd effeithiol o'r cyfleusterau arbenigol sy'n cael eu darparu fel rhan o adeilad newydd yr ysgol.

Nid dyma'r opsiwn a ffefrir gan swyddogion.

Opsiwn 2 - Sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 11-16 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg o fis Medi 2028

Byddai sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg yn cynyddu argaeledd darpariaeth uwchradd arbenigol yng Nghastell-nedd Port Talbot ac yn helpu i ddiwallu'r galw a nodwyd ar gyfer disgyblion 11-16 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio/Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistig (ASD).

Byddai'r cynnig yn cefnogi mwy o leoliadau priodol lleol i ddisgyblion, yn lleihau'r pwysau ar ddarpariaethau arbenigol presennol ac yn gwneud defnydd effeithiol o'r cyfleusterau pwrpasol sy'n cael eu darparu fel rhan o adeilad newydd yr ysgol.

Byddai hefyd yn cyfrannu at amcanion ehangach Rhaglen Strategol Gwella Ysgolion y Cyngor drwy sicrhau bod disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn gallu cael mynediad at gymorth arbenigol addas o fewn lleoliad ysgol uwchradd prif ffrwd.

Dyma'r opsiwn a ffefrir gan swyddogion.

II. Cynnig i sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 3-11 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan o fis Medi 2027

Opsiwn **1 - Y sefyllfa bresennol: cynnal y ddarpariaeth bresennol yng Nghastell-nedd Port Talbot**

Pe na bai'r Ganolfan Cymorth Dysgu (CCD) arfaethedig yn cael ei sefydlu yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan, mae'n debygol y byddai'r ddarpariaeth arbenigol bresennol ledled yr awdurdod lleol yn parhau dan bwysau, gyda llai o gapasiti i ddiwallu'r galw a nodwyd ar gyfer disgyblion oedran cynradd ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio.

Byddai hyn hefyd yn cyfyngu ar argaeledd darpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion 3 i 11 oed, a gallai arwain at ddisgyblion yn cael eu

lleoli mewn darpariaeth cyfrwng Saesneg, darpariaeth amgen neu ddarpariaeth y tu allan i'r sir sy'n llai addas i ddiwallu eu hanghenion.

O ganlyniad, gallai disgyblion gael llai o gyfleoedd i gael mynediad at gymorth arbenigol drwy gyfrwng y Gymraeg, a byddai'r Cyngor yn colli cyfle i wneud defnydd effeithiol o'r cyfleusterau arbenigol sy'n cael eu darparu fel rhan o adeilad newydd yr ysgol.

Nid dyma'r opsiwn a ffefrir gan swyddogion.

Opsiwn 2 **- Sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 3-11 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan o fis Medi 2027**

Byddai sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan yn cynyddu argaeledd darpariaeth arbenigol gynradd cyfrwng Cymraeg yng Nghastell-nedd Port Talbot ac yn helpu i ddiwallu'r galw a nodwyd ar gyfer disgyblion 3 i 11 oed.

Byddai'r cynnig yn cefnogi mwy o leoliadau priodol lleol, yn lleihau'r pwysau ar ddarpariaethau arbenigol presennol ac yn sicrhau bod disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn gallu cael mynediad at gymorth arbenigol drwy gyfrwng y Gymraeg.

Byddai hefyd yn gwneud defnydd effeithiol o'r cyfleusterau pwrpasol sy'n cael eu darparu fel rhan o adeilad newydd yr ysgol ac yn cyfrannu at amcanion ehangach Rhaglen Strategol Gwella Ysgolion y Cyngor drwy gryfhau'r ddarpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg o fewn lleoliad ysgol gynradd brif ffrwd.

Dyma'r opsiwn a ffefrir gan swyddogion.

Ansawdd adeilad a llety'r ysgol

Ar hyn o bryd, mae'r ysgolion wedi'u graddio fel a ganlyn:

- **Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg** - Mae adeilad presennol yr ysgol wedi'i asesu ar hyn o bryd fel **gradd cyflwr C**. Fodd bynnag, bydd y

Ganolfan Cymorth Dysgu (CCD) arfaethedig yn cael ei lleoli yn adeilad newydd yr ysgol, a fydd wedi'i asesu fel **gradd cyflwr A**.

- **Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan** - Mae adeilad presennol yr ysgol wedi'i asesu ar hyn o bryd fel **gradd cyflwr C-**. Fodd bynnag, bydd y Ganolfan Cymorth Dysgu (CCD) arfaethedig yn cael ei lleoli yn adeilad newydd yr ysgol, a fydd wedi'i asesu fel **gradd cyflwr A**.

Bydd y ddau Ganolfan Cymorth Dysgu arfaethedig yn elwa ar gyfleusterau modern, pwrpasol a hygyrch a fydd yn darparu amgylcheddau addysgu a dysgu o ansawdd uchel i ddiwallu anghenion disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio.

Nid oes unrhyw drosglwyddo na gwaredu tir nac adeiladau yn deillio o'r cynigion hyn. Hefyd, nid oes unrhyw dderbyniadau cyfalaf na gostyngiadau mewn costau refeniw rheolaidd sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol â'r cynigion, ac eithrio arbedion posibl sy'n gysylltiedig â lleihau costau addysg yn y cartref neu leoliadau y tu allan i'r sir.

Yn gyffredinol, disgwylir i'r cynigion gael effaith gadarnhaol ar ansawdd adeiladau a llety'r ysgolion drwy wneud defnydd effeithiol o gyfleusterau newydd o safon uchel a ddarperir fel rhan o'r datblygiadau ysgol newydd.

Beth yw effaith y cynnig ar ddisgyblion a rhieni?

Bydd y ddarpariaethau newydd arfaethedig yn cynyddu'r cyfleoedd i ddisgyblion cynradd ac uwchradd gael mynediad at gymorth mewn lleoliadau arbenigol.

Bydd y ddarpariaethau'n galluogi disgyblion i feithrin y sgiliau a'r ddealltwriaeth sydd eu hangen arnynt i reoli eu hymddygiad unigol a'u hanghenion dysgu. Byddant hefyd yn darparu mwy o gyfleoedd i weithio gyda rhieni a gofalwyr a'u cefnogi, gan gryfhau'r berthynas rhwng yr ysgol, y teulu a'r gwasanaethau cymorth perthnasol er mwyn sicrhau'r deilliannau gorau posibl i ddisgyblion.

Bydd y ddarpariaethau arbenigol arfaethedig yn hygyrch i ddisgyblion o bob rhan o Fwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, gan sicrhau bod dysgwyr yn gallu cael mynediad at gymorth arbenigol priodol yn unol â'u hanghenion, waeth beth fo'u hardal breswyl.

Disgwylir y bydd y cynigion yn gwella cynhwysiant, llesiant a chyfleoedd addysgol i ddysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY), tra'n cryfhau'r continwwm o ddarpariaeth arbenigol sydd ar gael ledled y Fwrdeistref Sirol.

Beth yw effaith y cynnig ar y gweithlu?

Disgwylir i'r cynigion gael effaith niwtral i gadarnhaol ar y gweithlu. Ni ddisgwylir i staff presennol a gyflogir yn yr ysgolion gael eu heffeithio'n andwyol o ganlyniad i sefydlu'r Canolfannau Cymorth Dysgu (CCD) newydd. Yn hytrach, disgwylir y bydd y ddarpariaeth arbenigol ychwanegol yn creu cyfleoedd cyflogaeth newydd drwy'r angen am gynnydd yn y nifer o staff i gefnogi'r canolfannau.

Gallai'r cynigion hefyd ddarparu manteision ehangach i'r gweithlu drwy gynyddu mynediad at arbenigedd arbenigol o fewn yr ysgolion lletyol. Bydd ysgolion prif ffrwd yn elwa ar gymorth a hyfforddiant ychwanegol gan staff arbenigol, a fydd yn helpu i ddatblygu sgiliau staff, meithrin capasiti a chryfhau arferion cynhwysol.

Bydd presenoldeb y ddarpariaethau arbenigol newydd yn cefnogi cyfleoedd dysgu proffesiynol a datblygu staff, gan alluogi rhannu gwybodaeth, sgiliau ac arferion effeithiol ar draws yr ysgolion. Disgwylir y bydd hyn yn cyfrannu at gryfhau gallu'r gweithlu i ddiwallu anghenion amrywiol dysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY).

Yn gyffredinol, disgwylir i'r cynigion gael effaith gadarnhaol ar ddatblygiad y gweithlu drwy gynyddu arbenigedd, ehangu cyfleoedd datblygu proffesiynol a chefnogi'r gwaith o ddarparu addysg gynhwysol o ansawdd uchel ledled Castell-nedd Port Talbot.

Beth yw effaith y cynnig ar drefniadau teithio?

Bydd anghenion teithio disgyblion yn cael eu hasesu yn unol â Pholisi Cludiant Cartref i'r Ysgol y Cyngor. Bydd disgyblion o oedran cynradd sy'n byw 2 filltir neu fwy o'r ddarpariaeth yn cael eu hystyried ar gyfer cymorth gyda chostau teithio.

Yn unol â gofynion Cynllun Teithio Ysgol, mae pob ysgol, ynghyd â Thîm Diogelwch Ffyrdd y Cyngor, wedi ymrwymo i:

- wella diogelwch ar y ffyrdd o fewn y gymuned leol;
- codi ymwybyddiaeth o faterion teithio;
- annog cerdded, beicio a defnyddio trafnidiaeth gyhoeddus ar gyfer teithiau i'r ysgol lle bo hynny'n briodol;
- annog teithio annibynnol lle bo hynny'n briodol.

Mae'r holl ysgolion yr effeithir arnynt yn ysgolion sefydledig sydd â llwybrau cerdded sefydledig ar gyfer plant.
Gan y bydd y ddarpariaethau arbenigol arfaethedig yn gwasanaethu disgyblion o bob rhan o Fwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, bydd trefniadau teithio yn cael eu hystyried yn unol â pholisïau a gweithdrefnau perthnasol y Cyngor er mwyn sicrhau y gall dysgwyr gael mynediad diogel ac addas at y ddarpariaeth sy'n diwallu eu hanghenion.

Effaith ar ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)

Bydd yr ad-drefnu arfaethedig yn cael effaith gadarnhaol ar ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) o fewn yr awdurdod lleol.

Bwriad y cynnig yw ategu'r ddarpariaeth arbenigol a'r cymorth sydd eisoes ar gael ledled Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot. Bydd y ddarpariaethau arbenigol arfaethedig yn ffurfio rhan o gontinwwm o gymorth i ddiwallu anghenion disgyblion ag ADY.

Bydd y disgyblion sy'n mynychu'r ddarpariaethau arfaethedig yn elwa ar gael eu haddysgu gan staff arbenigol sydd â phrofiad o weithio gyda disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Bydd y cyfleusterau hyn ar gyfer disgyblion sydd â Datganiad o Anghenion Addysgol Arbennig neu CDU a Gynhelir gan yr Awdurdod Lleol, ac sydd angen darpariaeth arbenigol tymor hwy.

Bydd y ddarpariaethau arfaethedig yn helpu i leddfu'r pwysau presennol sy'n deillio o'r galw am leoedd ar gyfer disgyblion ag ADY, gan osgoi'r angen am leoliadau costus y tu allan i'r sir lle bo hynny'n bosibl a darparu cyfleoedd i blant gael mynediad at addysg o fewn eu cymunedau lleol.

Disgwylir hefyd y bydd y cynigion yn cynyddu capasiti'r awdurdod lleol i ddiwallu anghenion disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio, yn cryfhau'r continwwm o ddarpariaeth arbenigol sydd ar gael ledled y Fwrdeistref Sirol, ac yn gwella mynediad at gymorth arbenigol priodol mewn lleoliadau cynradd ac uwchradd.

Yn ogystal, bydd sefydlu'r Ganolfan Cymorth Dysgu cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan yn cryfhau'r ddarpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg, gan sicrhau bod mwy o ddysgwyr yn gallu cael mynediad at gymorth arbenigol drwy gyfrwng y Gymraeg.

Beth yw'r effaith ar addysg cyfrwng Cymraeg?

Mae'n ofynnol i bob awdurdod lleol yng Nghymru lunio Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA). Mae'r cynllun hwn yn nodi sut mae'r awdurdod lleol yn bwriadu hyrwyddo addysgu'r Gymraeg, cynyddu nifer y plant sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, a chyfrannu at nod Llywodraeth Cymru o sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Disgwylir i'r cynigion gael effaith gadarnhaol ar addysg cyfrwng Cymraeg. Bydd sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) newydd cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan yn cynyddu argaeledd darpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion cynradd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY), ac yn galluogi dysgwyr i gael mynediad at gymorth arbenigol drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r Asesiad Effaith ar y Gymraeg yn dod i'r casgliad y bydd y cynigion yn cryfhau continwwm lleol y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, yn helpu i ddiwallu'r galw a nodwyd am gymorth ADY cyfrwng Cymraeg, ac yn lleihau'r angen i ddisgyblion gael mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Saesneg neu ddarpariaeth y

tu allan i'r sir. Bydd hyn yn cefnogi disgyblion i barhau i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg o fewn lleoliad arbenigol priodol.

Yn gyffredinol, mae'r cynigion yn debygol o gael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg drwy wella mynediad at ddarpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg, cefnogi ymrwymiad y Cyngor i hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg, a sicrhau bod dysgwyr Cymraeg eu hiaith yn gallu derbyn cymorth arbenigol priodol heb orfod gadael y sector cyfrwng Cymraeg.

Nid oes unrhyw effeithiau andwyol ar y Gymraeg wedi'u nodi.

Beth yw'r effaith ariannol?

Nodwyd yr effeithiau ariannol canlynol.

I. Cynnig i sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 11-16 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg, o fis Medi 2028 ymlaen.

Amcangyfrifir y bydd cost darparu 16 lle Band F pan fydd y Ganolfan Cymorth Dysgu (CCD) yn gweithredu'n llawn tua £332,272 y flwyddyn.
Mae'r costau cyfalaf sy'n gysylltiedig â darparu'r llety ar gyfer y Ganolfan Cymorth Dysgu wedi'u hariannu drwy Raglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu Llywodraeth Cymru.

II. Cynnig i sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 3-11 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan o fis Medi 2027

Amcangyfrifir y bydd cost darparu 16 lle Band F pan fydd y Ganolfan Cymorth Dysgu (CCD) yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan yn gweithredu'n llawn tua £321,120 y flwyddyn.
Mae'r costau cyfalaf sy'n gysylltiedig â darparu'r Ganolfan Cymorth Dysgu wedi'u hariannu drwy Raglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu Llywodraeth Cymru.

Bydd angen i'r Cyngor gynnwys y costau refeniw ychwanegol hyn yn ei drefniadau cynllunio ariannol tymor canolig, gan nad oes cyllid wedi'i nodi ar hyn o bryd i gefnogi'r ddarpariaeth.
Mae hefyd yn debygol y bydd cynnydd posibl mewn costau cludiant cartref i'r ysgol. Bydd angen cynllunio ar gyfer y costau ychwanegol hyn unwaith y bydd modd amcangyfrif eu gwerth yn fwy manwl.
Er y bydd y cynnig yn arwain at gostau refeniw ychwanegol, disgwylir y bydd yn cynyddu capasiti'r ddarpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio, gan helpu'r Cyngor i ddiwallu'r galw cynyddol am ddarpariaeth arbenigol ADY yng Nghastell-nedd Port Talbot.

Asesiad Effaith Integredig ac Asesiad Effaith ar y Gymraeg

Cynhaliwyd asesiad effaith i gynorthwyo'r Cyngor i gyflawni ei ddyletswyddau statudol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016.

Mae'r asesiad wedi dangos nad oes unrhyw effaith andwyol ar unrhyw grŵp penodol ac mae trefniadau gwirio a monitro ar waith i sicrhau bod unrhyw angen heb ei ddiwallu yn cael ei nodi, a bod unrhyw effaith andwyol bosibl yn cael ei gwerthuso'n llawn a chamau lliniaru priodol yn cael eu rhoi ar waith. Bydd gweithredu'r cynigion yn helpu i chwalu rhwystrau ac yn cefnogi'r gwaith o ddileu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth. Mae'r cynigion yn gynhwysol i ddisgyblion o bob cefndir a byddant yn hyrwyddo dealltwriaeth o anghenion gwahanol grwpiau.

Mae'r Asesiad Effaith ar y Gymraeg wedi nodi bod y cynigion yn debygol o gael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg, yn enwedig drwy sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan. Byddai hyn yn cynyddu argaeledd darpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion oedran cynradd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) ac yn cefnogi disgyblion i gael mynediad at addysg briodol a chymorth arbenigol drwy gyfrwng y Gymraeg.

Byddai'r cynigion hefyd yn cefnogi ymrwymiad ehangach y Cyngor i hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg drwy gryfhau'r continwwm lleol o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a helpu i ddiwallu'r galw a nodwyd.

Ni nodwyd unrhyw effeithiau andwyol ar y Gymraeg. Mae'r cynigion yn rhoi cyfle i wella mynediad at ddarpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg, lleihau'r angen i ddisgyblion gael mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Saesneg neu leoliadau y tu allan i'r sir, a sicrhau bod disgyblion yn gallu parhau i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg mewn lleoliad arbenigol priodol.

Yn gyffredinol, ystyrir y bydd y cynigion yn cael effaith gadarnhaol ar gydraddoldeb, cynhwysiant a hyrwyddo'r Gymraeg, tra'n gwella'r ystod o ddarpariaeth arbenigol sydd ar gael i ddysgwyr ag ADY yng Nghastell-nedd Port Talbot.

Beth yw'r effeithiau cyfreithiol?

Mae'r cynnig hwn yn gyfystyr ag addasiad rheoledig sy'n gofyn am gyhoeddi'r cynnig yn statudol. Mae Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 (y Ddeddf) yn darparu'r fframwaith deddfwriaethol y gall y Cyngor weithredu'r cynnig oddi tano. Mae Cod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru, Mawrth 2026, a wnaed o dan Adrannau 38 a 39 o'r Ddeddf, yn gosod gofynion a chanllawiau ar y Cyngor mewn perthynas â materion sy'n ymwneud â threfniadaeth ysgolion. Mae gweithdrefnau'r Cyngor yn unol â'r gofynion deddfwriaethol.

Bydd trefniadau teithio disgyblion yn unol â gofynion Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008; y Darpariaethau Statudol a Chanllawiau Gweithredol Teithio gan Ddysgwyr 2014; a Pholisi Teithio o'r Cartref i'r Ysgol y Cyngor, 2027-28.

Bydd cyllid refeniw yn unol â gofynion Deddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998; Rheoliadau Cyllido Ysgolion (Cymru) 2010; a fformiwla gymeradwy'r Cyngor ar gyfer ariannu ysgolion.

Generating response

Ni ddisgwylir i'r cynnig gael unrhyw effaith andwyol ar ddefnydd cymunedol o'r ysgolion gan nad yw'n cynnwys cau nac unrhyw ostyngiad yn y cyfleusterau cymunedol a ddarperir gan yr ysgolion.
Bydd y Canolfannau Cymorth Dysgu (CCD) arfaethedig yn ddarpariaethau hunangynhwysol o fewn yr ysgolion. O ganlyniad, ni fyddant yn cael unrhyw effaith ar weithrediad yr ysgolion mewn perthynas â defnydd cymunedol o'r adeiladau na'r cyfleusterau.
Bydd y cyfleusterau cymunedol presennol ac unrhyw weithgareddau cymunedol a gynhelir gan yr ysgolion yn parhau fel ag y maent ar hyn o bryd, ac ni ddisgwylir unrhyw effaith negyddol ar fynediad na defnydd y gymuned o'r ysgolion o ganlyniad i'r cynigion.

Generating response

Bydd effaith y cynigion ar gymunedau'r cymoedd yr un fath ag ar weddill Castell-nedd Port Talbot, gan y bydd y Canolfannau Cymorth Dysgu (CCD) arfaethedig yn derbyn disgyblion o bob rhan o'r Fwrdeistref Sirol.
Felly, ni ddisgwylir unrhyw effaith benodol ar gymunedau'r cymoedd o gymharu ag ardaloedd eraill, a bydd manteision y ddarpariaeth ychwanegol ar gael yn gyfartal i ddysgwyr ledled y sir.

Rheoli Risg

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddull rhagweithiol o reoli risg ac yn cydnabod bod rheoli risg yn rhan hanfodol o sicrhau llywodraethu da a lleihau'r ansicrwydd sy'n gysylltiedig â chyflawni gweledigaeth, diben a blaenoriaethau'r Cyngor, fel y nodir yn y Strategaeth Gorfforaethol.
Mae'r meysydd risg posibl sy'n gysylltiedig â gweithredu'r cynigion yn cynnwys:

- na fydd deilliannau addysgol disgyblion yn gwella;
- na fydd integreiddio disgyblion o fewn y ddarpariaeth yn llwyddiannus;
- ymateb negyddol gan rieni/gofalwyr y disgyblion sy'n mynychu'r ysgolion lletyol;

- ymateb negyddol gan rieni/gofalwyr y disgyblion a gaiff eu lleoli yn y darpariaethau;
- gwahaniaethu yn erbyn unigolion sydd â nodweddion gwarchodedig, gan arwain at effaith negyddol ar un neu fwy o grwpiau gwarchodedig; a diffyg argaeledd staff sydd â'r sgiliau, y cymwysterau a'r arbenigedd priodol.

Bydd y Cyngor yn monitro ac yn rheoli'r risgiau hyn drwy brosesau cynllunio, gweithredu a gwerthuso priodol er mwyn sicrhau bod y cynigion yn cyflawni'r deilliannau a fwriedir ar gyfer dysgwyr, ysgolion a'r gymuned ehangach.

Byddai methu â gweithredu'r cynigion yn golygu na fyddai nifer o fanteision addysgol a manteision ariannol posibl yn cael eu gwireddu'n llawn, yn enwedig mewn perthynas â:

- cyfleoedd i ddisgyblion gael mynediad at staff arbenigol a chymorth arbenigol;
- ymyrraeth gynnar ar gyfer disgyblion iau, gan leihau'r risg y bydd angen darpariaeth fwy costus arnynt yn ddiweddarach;
- mynediad at gymorth ADY drwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol;
- manteision anuniongyrchol i'r ysgolion lletyol drwy gael staff arbenigol ar y safle; a
- mwy o gymorth a chyfleoedd hyfforddi i staff ysgolion prif ffrwd er mwyn gwella sgiliau a chynyddu capasiti i ddiwallu anghenion dysgwyr ag ADY.

O ganlyniad, gallai peidio â gweithredu'r cynigion gyfyngu ar allu'r Cyngor i ddiwallu'r galw cynyddol am ddarpariaeth arbenigol a darparu'r cymorth mwyaf priodol i ddysgwyr ag ADY yng Nghastell-nedd Port Talbot.

Mae nifer o risgiau i'r Awdurdod Lleol hefyd pe na bai'r cynnig yn cael ei ystyried. Mae'r rhain yn cynnwys risgiau ariannol, niwed i enw da'r Cyngor a chynnydd yn nifer yr apeliadau i Dribiwnlys Addysg Cymru. Y flaenoriaeth uchaf, fodd bynnag, yw'r risg na fydd anghenion y dysgwyr mwyaf cymhleth a mwyaf agored i niwed yn cael eu diwallu.

Pe na bai'r cynnig yn cael ei ystyried, byddai'r Cyngor hefyd mewn perygl o wynebu achosion cyfreithiol drwy hawl rhieni i apelio i Dribiwnlys Addysg

Cymru. Mae Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yn cryfhau hawliau plant, pobl ifanc a rhieni i apelio. Pan fo anghytundeb ynghylch ADY a sicrhau darpariaeth i ddiwallu anghenion, gan gynnwys lleoliad arbenigol, mae gan rieni'r hawl i apelio yn erbyn penderfyniad yr Awdurdod Lleol i Dribiwnlys Addysg Cymru. Mae gan Dribiwnlys Addysg Cymru'r pwerau i gyfarwyddo Awdurdod Lleol i sicrhau darpariaeth ar gyfer plentyn neu berson ifanc.

Gan fod y cynnig yn adeiladu ar y profiad, y sgiliau a'r arbenigedd sydd eisoes yn bodoli o fewn yr Awdurdod Lleol, bydd effeithiau posibl y risgiau a nodwyd yn cael eu lliniaru drwy weithredu'r cynnig.

Y Broses Gyfreithiol a'r Ymgynghoriad

Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot yw cynigydd y cynigion hyn ac mae'r Cyngor yn dymuno clywed barn pob parti â diddordeb cyn penderfynu a ddylid bwrw ymlaen â hwy.

Bydd yr holl ymatebion a dderbynnir yn ystod y cyfnod ymgynghori yn cael eu hystyried wrth wneud penderfyniad. Caiff adroddiad ymgynghori ei gyhoeddi ar ôl diwedd y cyfnod ymgynghori, a fydd yn crynhoi'r materion a godwyd gan ymatebwyr ac yn cynnwys ymateb y Cyngor. Bydd yr adroddiad hefyd yn nodi barn Estyn ar y cynigion.

Ar ôl ystyried y safbwyntiau a fynegwyd, os bydd y Cyngor yn penderfynu bwrw ymlaen â'r cynigion, bydd yn cyhoeddi cynnig statudol. Yn dilyn cyhoeddi'r cynnig statudol, bydd cyfnod o 28 diwrnod ar gyfer ymatebion ysgrifenedig, a elwir yn gyfnod gwrthwynebu. Dim ond gwrthwynebiadau a gyflwynir yn ystod y cyfnod hwn fydd yn cael eu hystyried.

Os derbynnir gwrthwynebiadau, bydd adroddiad gwrthwynebu yn cael ei gyhoeddi ar ôl diwedd y cyfnod gwrthwynebu. Bydd yr adroddiad yn crynhoi pob gwrthwynebiad a dderbyniwyd ac yn nodi ymateb y Cyngor.
Noder: Dim ond gwrthwynebiadau ysgrifenedig a gyflwynir yn ystod y cyfnod hysbysiad statudol fydd yn cael eu hystyried. Os yw unigolyn yn dymuno i sylw a gyflwynwyd yn ystod yr ymgynghoriad gael ei ystyried fel gwrthwynebiad ffurfiol, bydd angen ei ailgyflwyno'n ysgrifenedig yn ystod y cyfnod gwrthwynebu.

Yn dilyn diwedd y cyfnod gwrthwynebu, mae'n ofynnol i'r Cyngor wneud penderfyniad ar y cynigion. Bydd y mater yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet i'w ystyried. Wrth wneud ei benderfyniad, bydd y Cabinet yn rhoi ystyriaeth briodol i unrhyw wrthwynebiadau a dderbyniwyd ochr yn ochr â'r achos dros y cynigion. Caiff y cynigion eu penderfynu yn unol â gofynion Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 a Chod Trefniadaeth Ysgolion 2026.

Amserlen y Broses

Mae'n rhaid i'r broses ymgynghori ddilyn canllawiau Llywodraeth Cymru fel y'u nodir yng Nghod Trefniadaeth Ysgolion 2026.
Cytunodd y Cabinet i ymgynghori ar y cynigion ar 21 Hydref 2026. Bydd yr ymgynghoriad ffurfiol yn cael ei gynnal rhwng 2 Tachwedd 2026 a 14 Rhagfyr 2026.

Yn ystod y cyfnod hwn, bydd rhanddeiliaid yn cael cyfle i gyflwyno eu barn ar y cynigion, a bydd yr holl ymatebion a dderbynnir yn cael eu hystyried gan y Cyngor cyn gwneud penderfyniad ar y cam nesaf yn y broses.

Gwneud sylwadau ar y cynnig

Pwrpas y ddogfen ymgynghori hon yw darparu gwybodaeth a gwahodd safbwyntiau ar gynnig y Cyngor i aildrefnu darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) o fewn yr awdurdod lleol drwy'r cynigion canlynol:

1. Sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 11-16 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gymunedol Gyfun Llangatwg, Heol y Brif Ffordd, Castell-nedd, SA10 8DB, o fis Medi 2028.

2. Sefydlu Canolfan Cymorth Dysgu (CCD) 16 lle ar gyfer disgyblion 3-11 oed ag anawsterau cyfathrebu a rhyngweithio yn adeilad newydd Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan, Marine Drive, Port Talbot, SA12 7NN, o fis Medi 2027.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau ynghylch y ddogfen ymgynghori hon, cysylltwch â'r Cyngor gan ddefnyddio'r manylion cyswllt a nodir isod.

Ceir rhestr lawn o'r rhai yr ymgynghorir â hwy isod:

<table>
<tr><th colspan="2">Rhestr o Ymgyngoreion</th></tr>
<tr><td rowspan="3">Ysgol Gynradd Gymraeg Rhosafan,
Ysgol Gymunedol Llangatwg
Disgyion
Rhieni / gofalwyr
Staff
Corff Llywodraethu
Cymuned ehangach yr ysgol</td><td>NAASH (Fforwm Ysgolion Uwchradd)</td></tr>
<tr><td>LLAN (Fforwm Ysgolion Cynradd)</td></tr>
<tr><td>Awdurdodau ffiniol – Abertawe/Pen-y-bont ar Ogwr/Sir Gaerfyrddin/Powys/RhCT</td></tr>
<tr><td>Holl ysgolion eraill CNPT</td><td>Cynghorau Tref Cysylltiedig a Chynghorau Cymuned</td></tr>
<tr><td>Aelodau etholedig NPT</td><td>Is-adran Rheolaeth Ysgolion LIC</td></tr>
<tr><td>Cyfarwyddwyr Addysg Esgobaethol
- Esgobaeth Menevia, Abertawe
- Esgobaeth Llandaf, Bro Morgannwg</td><td>AS ac AC</td></tr>
<tr><td>Undebau llafur</td><td>Aelodau Cynulliad Rhanbarthol</td></tr>
<tr><td>Estyn</td><td>Partneriaid ADY- SNAP, Action for Children, Child and Adult Mental Health Services (CAMHS), Consultant Community Paediatrician, The Children’s Centre NPT Hospital (Therapeutic Services), National Autistic Society, NPT Special Needs Support Group</td></tr>
<tr><td>Consortiwm Addysg Rhanbarthol (ERW)</td><td>Partneriaeth Plant a Phobl Ifanc (gan gynnwys Datblygiad y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant)</td></tr>
<tr><td>Uned Trafnidiaeth Integredig CBSCPT</td><td>Comisiynydd Heddlu a Throseddu</td></tr>
<tr><td>Partneriaeth Cymunedau yn Gyntaf</td><td>Swyddogion CBSCPT</td></tr>
</table>

Bydd yr ymgynghoriad ffurfiol yn cael ei gynnal rhwng 2 Tachwedd 2026 a 14 Rhagfyr 2026.
Rhaid cyflwyno sylwadau ar y cynigion yn ysgrifenedig drwy lythyr, e-bost neu drwy ddefnyddio'r ffurflen ymateb sydd ynghlwm wrth y ddogfen hon.
Y dyddiad cau ar gyfer derbyn ymatebion i'r ymgynghoriad hwn yw 14 Rhagfyr 2026.
Yn anffodus, ni fydd y Cyngor yn gallu ystyried unrhyw ymatebion a dderbynnir ar ôl y dyddiad hwn.

Dylid anfon ymatebion i'r cyfeiriad canlynol:

Andrew Thomas, Cyfarwyddwr Addysg, Hamdden a Dysgu Gydol Oes
Canolfan Ddinesig,
Port Talbot,
SA13 1PJ

Neu drwy e-bost i: **SSIP@npt.gov.uk**.